

Nr 284.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 16:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; given Stockholms slott den 19 maj 1944.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 16:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 2 § 16:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909
(nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Härigenom förordnas, att 2 § 16:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

16:o) mål om meddelande i särskilda fall av tillstånd, förbud eller föreläggande jämlikt författningar och föreskrifter rörande den allmänna hälsovården och motverkande av vattenförorening, rörande brandförsvaret, med undantag av mål som avse kommuns skyldigheter enligt brandlagen, rörande civilförsvaret i vad angår inrättandet av enskilda skyddsrum samt rörande städernas eller andra orters byggnadsväsen i övrigt, så framt ej klagan föres över beslut i anledning av ansökan hos Konungens befallningshavande om tillstånd att företaga nybyggnad utan hinder av gällande byggnadsförbud;

mål om fördelning av kostnaderna för gemensamt hemskydd, verkskydd eller skyddsrum;

mål om meddelande i särskilda fall av föreskrift rörande djurs vård och behandling;

17:o) mål om kyrkotukt, — — — särskilt stadgat;

mål om sterilisering eller kastrering;

mål om disciplinär — — — medicinalstyrelsens inseende;

mål om bötesansvar; mål om annat föreläggande vid vite än sådant, som må givas enligt författningar rörande banker eller andra penninginrättningar, författningar rörande yrkesmässigt utövande av köp och försäljning i kommission av aktier, obligationer och liknande värdepapper, författningar rörande fondbörsverksamhet, lagen om polisväsendet i riket, lagen om åtgärder mot vanhävd av jordbruk, lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., brandlagen, såvitt angår kommuns skyldigheter enligt samma lag, civilförsvarslagen, utom såvitt rör inrättandet av enskilda skyddsrum, eller lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar; mål om utdömande av vite enligt andra än nämnda författningar;

mål om häktads vård och behandling, om verkställande av straff, om förlängning av prövotiden för villkorligt frigiven, om förverkande av villkorligt medgiven frihet.

—————

Denna lag träder i kraft, såvitt angår mål om beslut enligt civilförsvarslagen och mål om kastrering den 1 juli 1944 samt i övrigt den 1 januari 1945.

¹ Senaste lydelse av 2 § 16:o) se SFS 1943: 470 och av 2 § 17:o) se SFS 1942: 509.

—————

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 maj 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning inom justitie-, social- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, fråga angående *ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt* samt anför därvid följande.

Kungl. Maj:t har genom proposition (nr 43) förelagt innevarande års riksdag förslag till lag om djurskydd. Förslaget har med vissa ändringar antagits av riksdagen. I 2—6 §§ av lagen upptagas allmänna föreskrifter rörande vård och behandling av husdjur och av andra djur som hållas i fångenskap. Därest någon åsidosätter dessa bestämmelser, äger hälsovårdsnämnden enligt 14 § andra stycket, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt förstnämnda paragrafer har att iakttaga. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen, vars beslut enligt vanliga regler må överklagas hos Kungl. Maj:t. Den prövning som i sådana fall ankommer på Kungl. Maj:t synes lämpligen böra fullgöras av regeringsrätten. Vissa andra frågor, som enligt lagen i administrativ ordning kunna dragas under Kungl. Maj:ts prövning, torde däremot böra prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Sålunda torde bland annat besvär över beslut som enligt 12 § kommer att meddelas av medicinalstyrelsen rörande tillstånd till vivisektion m. m. böra prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Detta synes böra gälla även om medicinalstyrelsen med ett tillstånd förknippat vissa anvisningar rörande det sätt, varpå djuren böra behandlas.

I enlighet med det anförda torde i 2 § 16:o) regeringsrättslagen böra införas stadgande att mål om meddelande av föreskrift i särskilda fall rörande djurs vård och behandling skola ankomma på regeringsrättens prövning. Ändringen av lagrummet bör träda i kraft den 1 januari 1945, då lagen om djurskydd skall träda i tillämpning.

Till regeringsrättens upptagande och avgörande höra enligt 2 § 16:o) regeringsrättslagen bland annat mål om meddelande i särskilda fall av tillstånd,

förbud eller föreläggande jämlikt författningar och föreskrifter rörande städernas eller andra orters byggnads- och brandväsen.

Genom proposition (nr 265) har Kungl. Maj:t förelagt årets riksdag förslag till brandlag. I 16 § av förslaget stadgas, att om kommun åsidosätter sina skyldigheter enligt lagen, närmare behandlade i 1, 3, 4, 6, 7, 8 och 9 §§, eller om ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning icke fullgör vad honom åligger enligt 11 § första stycket första punkten i lagen — vilket lagrum avser anskaffande och underhåll av redskap samt vidtagande av vissa andra brandskyddsåtgärder — länsstyrelsen skall förordna om rättelse. Länsstyrelsens beslut kan jämlikt 18 § av förslaget överklagas hos Kungl. Maj:t.

Mål, som avse kommun åliggande skyldigheter i fråga om brandförsvaret, torde, på sätt föreslagits i det till grund för propositionen liggande betänkandet av brandförvarsutredningen (SOU 1942: 10), böra avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet, enär dessa mål komma att vara av huvudsakligen ekonomisk och praktisk natur. Däremot torde mål, som angå skyldighet för ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning att vidtaga vissa åtgärder, böra upptagas och avgöras av regeringsrätten — vare sig ägaren är enskild person eller kommun. Mål i övrigt angående tillstånd, förbud eller förelägganden som röra brandförsvaret, såsom mål angående beslut vid brandsyn, torde liksom hittills böra tillhöra regeringsrättens upptagande och prövning. Den sålunda föreslagna uppdelningen påkallar en ändring av de nuvarande bestämmelserna i 2 § 16:o) regeringsrättslagen.

Jämlikt 2 § 17:o) regeringsrättslagen skola mål om föreläggande av vite behandlas av regeringsrätten utom när fråga är om föreläggande enligt vissa uppräknade författningar, bland vilka nämnes lagen om förekommande och släckning av skogseld.

Därest kommun eller sådan ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning, som avses i 11 § första stycket av förslaget till brandlag, icke efterkommer förordnande, som länsstyrelse meddelat jämlikt 16 § av förslaget, skall länsstyrelsen enligt samma paragraf förelägga lämpligt vite. Klagan över länsstyrelsens beslut härom kan jämlikt 18 § av förslaget föras i vanlig ordning. Av skäl som nyss anförts torde mål, vilka avse kommuns skyldigheter enligt brandlagen, böra prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet jämväl då fråga är om föreläggande av vite. I 2 § 17:o) regeringsrättslagen bör därför i enlighet med vad brandförvarsutredningen föreslagit undantag göras för nu nämnda fall. Den i samma moment ingående hänvisningen till lagen om förekommande och släckning av skogseld, vilken lag föreslagits skola upphöra att gälla i och med brandlagens ikraftträdande, bör samtidigt utgå.

Även nu berörda ändringar i regeringsrättslagen böra träda i kraft den 1 januari 1945, då brandlagen avses skola träda i tillämpning.

Kungl. Maj:t har genom proposition (nr 268) även föreslagit riksdagen att antaga förslag till civilförsvarslag. Förslaget, vilket utarbetats på grundval av betänkande av 1943 års civilförvarsutredning (SOU 1944: 5), avser, bland annat, att — vid sidan av »allmänt civilförsvaret» — i viss utsträckning för särskilda byggnader och anläggningar skall vara organiserat »sär-

skilt civilförsvaret». Detta benämnes hemskydd, om det är avsett för byggnad, som väsentligen användes för bostadsändamål, och eljest verkskydd.

Enligt 55 § av förslaget äger länsstyrelsen, där överenskommelse ej kan träffas, förordna, att för två eller flera byggnader och anläggningar gemensamt hemskydd eller verkskydd skall organiseras, samt bestämma de grunder, enligt vilka kostnaden skall fördelas. I 60 § stadgas, att länsstyrelsen äger bestämma grunderna för fördelning av kostnaden för gemensamt skyddsrum. Vidare äger länsstyrelsen enligt 88 § av förslaget förelägga lämpligt vite för det fall att någon jämlikt bestämmelse i 6 eller 7 kap. civilförsvarslagen — vilka kapitel innehålla föreskrifter om de skyldigheter i avseende å civilförsvaret, som åvila kommuner, fastighetsägare, företagare med flera — eller jämlikt föreskrift, utfärdad med stöd av dylik bestämmelse, är skyldig att något fullgöra och brister härutinnan.

Jämlikt 95 § av förslaget må beslut, som enligt vad nu sagts meddelas av länsstyrelse, överklagas hos Kungl. Maj:t.

Mål om fördelning av kostnad i fall som nyss nämnts äro uppenbarligen av den beskaffenhet, att besvär i sådana mål — såsom redan är fallet med mål om fördelning av kostnad för gemensamt skyddsrum — böra prövas av regeringsrätten. Föreskrift härom torde böra intagas i 2 § 16:o) regeringsrättslagen. Vissa andra i förslaget berörda frågor om rätt till ersättning av statsmedel komma enligt 2 § 4:o) regeringsrättslagen att tillhöra regeringsrättens prövning.

Till grund för beslut om föreläggande av vite enligt 88 § i förslaget ligger i allmänhet ett lämplighetsbedömande, till följd varav besvär över dylika beslut torde böra prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Då jämlikt 2 § 17:o) regeringsrättslagen mål om föreläggande vid vite och om utdömande av vite tillhöra regeringsrättens upptagande och prövning, om de meddelats enligt andra författningar än vissa särskilt uppräknade, torde, såsom civilförsvarsutredningen jämväl föreslagit, genom ändring i sagda författningsrum civilförsvarslagen böra fogas till de särskilt uppräknade författningarna. Undantag synes dock böra göras för sådant föreläggande av vite enligt civilförsvarslagen, som rör inrättande av enskilda skyddsrum. Mål om föreläggande att inrätta allmänt skyddsrum torde däremot böra prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Ett förtydligande på denna punkt synes böra vidtagas även i 2 § 16:o) genom att där nämnes även civilförsvaret med begränsning till frågor rörande inrättandet av enskilda skyddsrum.

De i anledning av civilförsvarslagen föreslagna ändringarna i regeringsrättslagen böra träda i kraft samtidigt med förstnämnda lag, den 1 juli 1944.

I lagen den 18 september 1943 (nr 691) om villkorlig frigivning stadgas i 1 §, att den som undergår straffarbete eller fängelse av viss varaktighet skall villkorligt frigivas, då fem sjättedelar av strafftiden förflutit. Under särskilda förutsättningar kan enligt 2 § villkorlig frigivning äga rum redan då två tredjedelar av straffet avtjänats. I beslut om villkorlig frigivning skall fastställas viss prövotid. Den frigivne skall under denna tid föra

ett ordentligt och ostraffligt leverne, undvika dåligt sällskap och bemöda sig om utväg till försörjning på lovligt sätt samt i övrigt ställa sig till efterrättelse vad som enligt lagen om villkorlig frigivning och med stöd därav meddelade föreskrifter åligger honom. Åsidosätter han något som till följd av frigivningen åligger honom, kan fångvårdsstyrelsen jämlikt 11 § i lagen förordna om prøvotidens förlängning eller förklara att den villkorligt medgivna friheten skall vara förverkad. Över styrelsens beslut må den villkorligt frigivne enligt 17 § andra stycket i lagen föra klagan genom besvär hos Kungl. Maj:t, vilka besvär skola ingivas till justitiedepartementet.

Enligt nu gällande lag angående villkorlig frigivning (10 §) ankommer det på länsstyrelsen att pröva fråga om återkallelse av den villkorligt medgivna friheten. Klagan häröver föres genom besvär, vilka ingivas till länsstyrelsen eller till tillsyningsman vid häkte, där vederbörande förvaras, och prövas i högsta domstolen (12 §). I den till grund för den nya lagen liggande propositionen till 1943 års riksdag (nr 252) föreslogs, i anslutning till rådande ordning, att beslut om förlängning av prøvotiden och om förverkande av den villkorligt medgivna friheten skulle ankomma på länsstyrelsen samt att besvär över länsstyrelsens beslut skulle prövas i enahanda ordning som tidigare. På hemställan av första lagutskottet förlades emellertid prövningen av ifrågasvarande ärenden till fångvårdsstyrelsen. Rörande sättet för klagan över fångvårdsstyrelsens beslut uttalade utskottet i sitt utlåtande (nr 49), att utskottet icke tagit ställning till frågan huruvida prövningen av besvären borde förläggas till Kungl. Maj:t i statsrådet eller till regeringsrätten, utan att denna fråga syntes böra övervägas inom justitiedepartementet.

Med hänsyn till arten av den prövning som här ifrågakommer synes lämpligast att — såsom också avsågs i det till grund för propositionen liggande sakkunnigbetänkandet (SOU 1938:25) — prövningen förläggas till regeringsrätten. I regeringsrättslagen torde fördenskull böra införas en bestämmelse av denna innebörd. Bestämmelsen torde böra erhålla sin plats i 2 § 17:o sista punkten regeringsrättslagen. Ändringen bör träda i kraft samtidigt med lagen om villkorlig frigivning eller den 1 januari 1945.

Lagen den 24 mars 1944 (nr 133) om kastrering reglerar förutsättningarna för verkställande av kastrering, dock att lagen ej är tillämplig i fråga om ingrepp i könsorganen som är påkallat av kroppslig sjukdom. Enligt lagen må kastrering i allmänhet ej företagas utan tillstånd av medicinalstyrelsen. Över medicinalstyrelsens beslut i sådant ärende må enligt 7 § i lagen besvär anföras hos Kungl. Maj:t.

I likhet med vad som gäller angående mål om sterilisering och på sätt föreslagits i det till grund för kastreringslagen liggande betänkandet (SOU 1941:25) torde besvär över styrelsens beslut i ärende angående kastrering böra prövas av regeringsrätten. I 2 § 17:o tredje punkten regeringsrättslagen torde fördenskull vid sidan av mål om sterilisering böra upptagas mål om kastrering. Ändringen bör träda i kraft samtidigt med lagen om kastrering eller den 1 juli 1944.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 16:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Thore Wisén.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 19 maj 1944.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 12 maj 1944, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 § 16:o och 17:o lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn H. K. H. Holmgren.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 maj 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning inom justitie-, social- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det till lagrådet den 12 maj 1944 remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 2 § 16:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*

Med förmälan, att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran, hemställer föredraganden, att förslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Bertil Crona.